

Bouwsteen ten behoeve van de VHR-opgave

Soorten van de Vogelrichtlijn¹ voor zover betrokken bij de instandhoudingsdoelstellingen voor Natura 2000-gebieden

A157 Rosse Grutto² *Limosa lapponica*, niet-broedvogel (Versie oktober 2024)

Deze bouwsteen richt zich op de Rosse Grutto in de hoedanigheid van niet-broedvogel. Nederland is van belang voor twee flyway-populaties. De ondersoort *taymyrensis* broedt in West- en Centraal Siberië, overwintert in West-Afrika en doet Nederland aan tijdens de voor- en najaarstrek. De Rosse Grutto's die in Nederland overwinteren behoren alle tot de ondersoort *lapponica*. Deze vogels broeden in noordelijk Fenno-Scandinavië en het aangrenzende Russische Kanin Schiereiland en overwinteren in West-Europa. Rosse Grutto's zijn in ons land vrijwel uitsluitend in intergetijdengebieden te vinden, waar ze zowel zandige als slikkige wadplaten als voedselgebied benutten. Het menu omvat diverse wormensoorten zoals wadpier, zeeduizendpoot en schelpkokerworm. In het voorjaar zijn ze langs de kust ook op graslanden met veel emelten aan te treffen. Bij vloed concentreren ze zich samen met andere steltlopersoorten op hoogwatervluchtplaatsen waaronder zandplaten en kwelders/schorren met een lage vegetatiebedekking. In de winter bestaan de aantallen in de Waddenzee voor ongeveer twee derde uit vrouwtjes, terwijl ze in de zoute Delta voor meer dan de helft uit mannen bestaan. Het aandeel vrouwen per overwinteringsgebied hangt samen met de hoeveelheid beschikbaar voedsel iets dieper in de bodem. Vrouwtjes kunnen daar dankzij hun langere snavel beter bij. In de piekperiode van de doortrek (mei) zijn ca. 130.000 tot 200.000 Rosse Grutto's in Nederland aanwezig, behorende tot beide ondersoorten. In de winter zijn 61.000 – 76.000 vogels (*L.l. lapponica*) aanwezig, ofwel ruim 40% van de Noord-Europese/West-Europese flyway-populatie.

I. Samenvatting

Landelijk doels

Vigerende landelijke doel (zie doelendocument, ministerie van LNV 2006) <i>Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 39.500 vogels (seizoensgemiddelde⁴).</i>	39.500 vogels (seizoensgemiddelde)
Voorgestelde nieuwe landelijke doel 2050 <i>Behoud omvang en kwaliteit leefgebied voor een populatie van ten minste 42.000 vogels (seizoensgemiddelde), waarmee een gunstige Staat van Instandhouding wordt behouden.</i>	42.000 vogels (seizoensgemiddelde)
Gunstige Referentiewaarde Populatie <i>Omvang populatie behorende bij de toestand waarin een populatie in ons land in een ecologisch 'gezonde' situatie verkeert (zie Vogel et al. 2021).</i>	42.000 vogels (seizoensgemiddelde)
Huidige populatieomvang <i>Gemiddeld aantal vogels in de periode 2014/15-2019/20 (seizoensgemiddelde).</i>	66.000 vogels (seizoensgemiddelde)

Hoewel de genoemde ondersoorten door verschillen in de timing van de doortrek deels afzonderlijk zijn te monitoren is ervoor gekozen om aantallen te presenteren voor de ondersoorten gezamenlijk. Het werken met landelijke doelen en regionale opgaves per ondersoort (of flyway-populatie) is in de praktijk waarschijnlijk complex en ook niet doelmatig omdat de ondersoorten grotendeels dezelfde foerageergebieden- en hoogwaterrustplaatsen benutten.

¹ Richtlijn 2009/147/EG van het Europees Parlement en de Raad van 30 november 2009 inzake het behoud van de vogelstand (PB 2010, L 20), zoals laatstelijk gewijzigd bij verordening (EU) nr. 2019/1010 van het Europees Parlement en de Raad van 5 juni 2019 (PB 2019, L 170).

² Genoemd in bijlage I van de Vogelrichtlijn. Voor Natura 2000-gebieden relevant als niet-broedvogel.

³ Het vigerende landelijke doel is niet zonder meer te vergelijken met het voorgestelde nieuwe landelijke doel. Bij het voorgestelde nieuwe landelijke doel is gebruik gemaakt van sinds 2006 beschikbaar gekomen nieuwe gegevens en informatie, correcties en voortschrijdend inzicht m.b.t. de in Nederland aanwezige vogelpopulaties (zie ook van Kleunen et al. 2017). Daarnaast zijn er verschillen in de systematiek om de landelijke doelen te bepalen (ministerie van LNV 2006, Vogel et al. 2021).

⁴ De som van maandelijkse schattingen (tellingen en modelvoorspellingen voor juli-juni), gedeeld door 12. Seizoensgemiddelde is een maat voor de aanwezigheid van een soort in het gehele niet-broedseizoen waar afzonderlijke maandaantallen sterk van elkaar kunnen wisselen. Ze geven een betrouwbaarder beeld dan seizoensmaxima, waar toeval een grotere rol speelt.

Voorstel voor regionale opgave

Het aantal vogels per regio (provincies en rijkswateren) en de regionale opgaves voor 2050 zijn in tabel 1 weergegeven. Voor de provincies is dit exclusief het aandeel rijkswateren. In deze bouwsteen zijn de rijkswateren gedefinieerd als het voortouwgebied⁵ van Rijkswaterstaat (RWS). Bij de Rosse Grutto komt het voorgestelde landelijke doel voor 2050 geheel op het conto van de rijkswateren. Hier komt namelijk ca. 99% van de landelijke populatie voor. Het landelijk doel en de regionale opgave zijn hier dus synoniem. Omdat de regionale opgave op dit moment al ruim gehaald wordt, komt deze in de praktijk neer op behoud. Er worden in ieder geval op de toekomstige korte termijn (de komende 12 jaar) geen belangrijke knelpunten voorzien, zodat deze behoudsopgave niet als complex wordt ingeschat.

Tabel 1. Voorstel voor opgave (aantal vogels, seizoensgemiddelde) per regio (hier alleen rijkswateren) van de populatie van de Rosse Grutto als niet-broedvogel voor 2050. De rijkswateren zijn gedefinieerd als het voortouwgebied van RWS. Tevens weergegeven zijn de huidige populatieomvang (gemiddeld seizoensgemiddelde), het aandeel binnen Nederland van de huidige populatie en de korte termijntrend. Het huidige aantal vogels per regio is als vertrekpunt gehanteerd bij het voorstel voor de regionale opgaves. De trend voor de rijkswateren is niet bepaald, echter wanneer het aandeel binnen de rijkswateren meer dan 70% betreft wordt aangenomen dat de trend in deze regio overeenkomt met de landelijke trend.

Regio	Huidige populatie (2014/15-2019/20)	Landelijk aandeel regio (2014/15-2019/20)	Trend (2008/09-2019/20)	Voorstel regionale opgave 2050
rijkswateren	66.000	100%	stabiel	42.000
Landelijk	66.000	100%	stabiel	42.000

Prioritering

De Rosse Grutto bevindt zich als niet-broedvogel in een gunstige Staat van Instandhouding en er zijn voor zover bekend geen belangrijke potentiële conflicten met landelijke doelen of gebiedsdoelen met habitattypen en/of andere soorten. Er is daarmee geen aanleiding om via prioritering in enige vorm bij te sturen. De aantallen van de in West-Afrika overwinterende ondersoort *taymyrensis* nemen af door klimaatverandering, waardoor ze eerder op de toendra moeten arriveren, wat niet altijd lukt. Het voedselaanbod in de Waddenzee is daarbij medebepalend (Rakhimberdiev *et al.* 2018). Daarnaast is verslechtering van de kwaliteit van de leefgebieden in Afrikaanse kustregio' en belangrijk aandachtspunt (monitoring gebeurt via de East Atlantic Flyway-monitoring).

⁵ Natura 2000-gebied waar RWS of een provincie voortouwnemer is. De rol van voortouwnemer is vooral die van eerst verantwoordelijke bij het opstellen van het beheerplan.

II. Inhoudelijke onderbouwing van de bouwsteen

1. Staat van Instandhouding (SvI)

De huidige SvI van de Rosse Grutto als niet-broedvogel wordt als ‘gunstig’ beoordeeld:

Verspreidingsgebied	gunstig
Populatie	gunstig
Leefgebied	gunstig
Toekomstperspectief	gunstig
Staat van Instandhouding	gunstig

Het Nederlandse verspreidingsgebied is op de lange termijn stabiel gebleven, waarmee dit aspect als ‘gunstig’ wordt beoordeeld. De populatietrend laat op de lange termijn een lichte toename zien, waarbij de aantallen zich ook ruim boven de Gunstige Referentiewaarde (GRW) voor de populatie bevinden (zie soortspecifieke onderbouwing hieronder, generieke uitleg box 1, figuur 1, tabel 2). Wel dient te worden aangetekend dat de ondersoort *taymyrensis* afneemt en *lapponica* toeneemt, waardoor de trend per saldo positief is. De omvang en kwaliteit van het leefgebied worden als ‘gunstig’ beoordeeld, terwijl ook het toekomstperspectief als ‘gunstig’ wordt verondersteld. Er zijn namelijk geen ontwikkelingen bekend die op de korte termijn (komende 12 jaar) een belangrijke negatieve invloed op de populatie kunnen uitoefenen. Omdat alle aspecten als gunstig worden beoordeeld komt ook de totaalbeoordeling uit op ‘gunstig’. In het doelendocument (ministerie van LNV 2006) werd de SvI van de Rosse Grutto als niet-broedvogel eveneens als ‘gunstig’ geassocieerd.

Nadere onderbouwing GRW⁶

De populatieomvang van de Rosse Grutto als niet-broedvogel ten tijde van de inwerkingtreding van de Vogelrichtlijn (Directive Value, DV) betrof 42.000 vogels (gemiddeld seizoensgemiddelde 1977/78-1981/82). Om te bepalen in hoeverre de DV een populatieomvang op een gunstig niveau weerspiegelt, en dus als GRW kan dienen, wordt deze vergeleken met de Ecologisch Gunstige Referentie (EGR). De EGR voor Rosse Grutto betreft de gemiddelde populatieomvang in 1980/81-1989/90 (39.000 vogels), een periode die voor estuariene benthivoren zoals de Rosse Grutto als gunstig wordt beschouwd (zie box 1, Vogel *et al.* 2021). De EGR ligt met 39.000 vogels onder de DV van 42.000 vogels, waarmee de GRW wordt bepaald op een seizoensgemiddelde van 42.000 vogels overeenkomstig de DV.

Tabel 2. Informatie over de populatieomvang- en ontwikkelingen die betrokken is bij de beoordeling van de Staat van Instandhouding (SvI).

Aspecten kerngetallen SvI	Periode	Conclusie/output
Huidige populatieomvang	2014/15-2019/20	66.000 vogels (seizoensgemiddelde)
Beoordeling korte termijntrend	2008/09-2019/20	stabiel
Beoordeling lange termijntrend	1980/81-2019/20	matige toename (1,3% per jaar)
Gunstige Referentiewaarde Populatie	DV	42.000 vogels (seizoensgemiddelde)

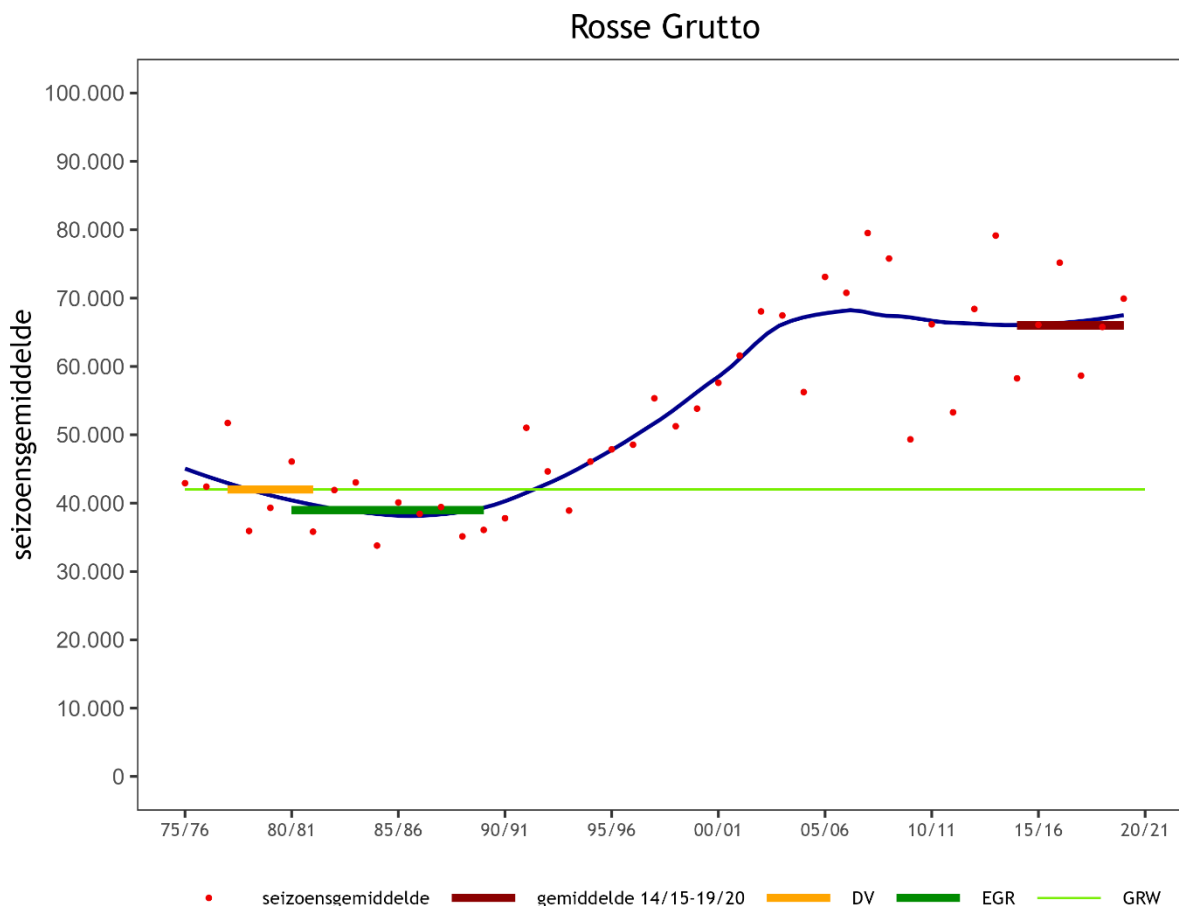
⁶ De te nemen stappen voor het bepalen van de GRW voor niet-broedvogels worden in detail toegelicht in Vogel *et al.* (2021), waarbij het stroomschema in figuur 5.5 (bepaling GRW) wordt gevolgd. Zie ook de generieke uitleg in box 1 van deze bouwsteen.

Box 1. Wat is de GRW en hoe wordt die bepaald voor niet-broedvogels

Bij de methodiek voor het bepalen van de SvI (Vogel *et al.* 2021) is het voor de beoordeling van het aspect populatie nodig om de actuele populatieomvang te vergelijken met een Gunstige Referentiewaarde (GRW, ofwel *Favourable Reference Value* (FRV)). De GRW schetst de populatieomvang in een ecologische toestand van een populatie die gunstig is en is een objectieve, wetenschappelijk onderbouwde waarde. Bij de bepaling worden alleen ornithologisch-ecologische aspecten betrokken. De GRW voor de populatiegrootte is geen doel op zich maar wel een belangrijke pijler voor de bepaling van de vitaliteit van de populatie. Voor een gunstige SvI moeten echter ook andere aspecten (verspreidingsgebied, leefgebied en toekomstperspectief) op orde zijn. Bij het bepalen van de GRW voor de populatie worden voor niet-broedvogels de hierna beschreven uitgangspunten gehanteerd.

- De Vogelrichtlijn bepaalt dat het niveau van de populatie ten tijde van de inwerkingtreding van de Vogelrichtlijn (1980), de *Directive Value* (DV), behouden moet blijven. Om te voorkomen dat de DV sterk wordt beïnvloed door piek- of daljaren wordt een gemiddelde over 5 seizoenen aangehouden: de periode 1977/78-1981/82. Wanneer de DV aantoonbaar gunstig is, wordt de GRW gelijk gesteld aan de DV. Er zijn echter gevallen waarbij de periode rondom 1980 aantoonbaar geen gunstige periode is, bijvoorbeeld als gevolg van drukfactoren zoals waterkwaliteit en doorwerking van pesticiden.
- Om te bepalen in hoeverre de DV een populatieomvang op een gunstig niveau weerspiegelt wordt deze vergeleken met de *Ecologisch Gunstige Referentie* (EGR). De EGR weerspiegelt net als bij broedvogels de gemiddelde populatieomvang in een periode waarin de ecologische omstandigheden voor de soort relatief gunstig waren. Deze gunstige referentieperiode varieert per 'voedsel-habitatgilde', soorten die overeenkomstige eisen stellen aan hun leefgebied (zie tabel 5.2 in Vogel *et al.* 2021). Wanneer de EGR op een hoger niveau dan de DV ligt, dan geldt de EGR als GRW; de DV zal dan een ongunstige of minder gunstige situatie weerspiegelen. Als GRW geldt dus de DV *tenzij* de EGR hoger is.
- Wanneer de GRW wordt gebaseerd op een EGR die beïnvloed is door een ontwikkeling vóór de inwerkingtreding van de Vogelrichtlijn die het leefgebied van een soort onomkeerbaar heeft verkleind, dan is de GRW naar beneden bijgesteld. Daarvan is sprake bij enkele soorten die in belangrijke mate gebruik maken van het Zuidwestelijke Deltagebied. Door de Deltawerken is foerageergebied definitief verloren gegaan en per relevante soort is dit in mindering gebracht op de GRW.
- In sommige gevallen kan de EGR niet worden bepaald, bijvoorbeeld omdat de soort sterk toeneemt (>1% per jaar). Dit is o.a. het geval bij soorten die zich recent gevestigd hebben. Dan is de GRW bepaald op het gemiddelde van de periode 2014/15-2019/20.

Voor een nadere uitleg wordt verwezen naar Vogel *et al.* (2021).

Figuur 1. Overzicht van de waarden waarmee de ‘Gunstige Referentiewaarde’ (GRW) voor de populatie van de Rosse Grutto als niet-broedvogel is bepaald. Weergegeven is het globale populatieverloop op basis van de aantallen (seizoensgemiddelde, rode punten). Dit populatieverloop is weergegeven met een donkerblauwe solide lijn. Relevante waarden, inclusief de periode waar deze betrekking op hebben, zijn aangeduid met gekleurde horizontale balkjes: Directive Value (DV, 1977/78-1981/82, oranje), Ecologisch Gunstige Referentie (EGR, donkergroen) en populatieomvang in de periode 2014/15-2019/20 (donkerrood). De GRW zelf is weergegeven als lichtgroene horizontale lijn. Voor een verdere toelichting over de methodiek wordt verwezen naar box 1 en Vogel et al. (2021).

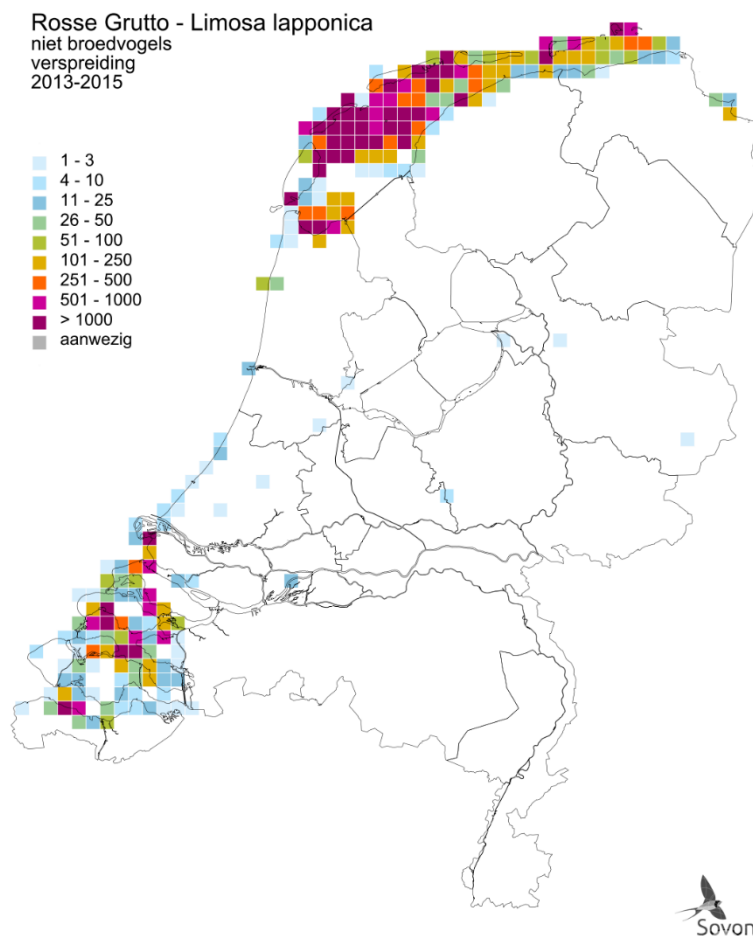
2. Landelijke opgave bij een gunstige Staat van Instandhouding (GSvI)

De populatieomvang overeenkomstig de GSvI komt uit op een seizoensgemiddelde van 42.000 vogels. Het huidige aantal, een seizoensgemiddelde van 66.000 vogels (2014/15-2019/20), ligt daar ruim boven. Dat betekent dat de Rosse Grutto in een GSvI verkeert.

III. Haalbaarheid

1. Beoordeling landelijke opgave

Sinds begin jaren negentig nemen de overwinterende aantallen Rosse Grutto’s toe in Nederland (figuur 1). Dit was vooral zichtbaar in de westelijke Waddenzee, omgeving Vlieland en Griend (Duijns 2018). Momenteel is de populatie gestabiliseerd (korte termijntrend), waarbij de populatieontwikkelingen van de twee ondersoorten *taymyrensis* en *lapponica* elkaar zo ongeveer uitmiddelen. De landelijke winterverspreiding van Rosse Grutto’s is niet veel veranderd de afgelopen decennia (Duijns 2018). De grootste aantallen komen voor in het Waddengebied ten westen van het wantij onder Terschelling. Bescheidener aantallen zijn te vinden in de Zuidwestelijke Delta, met name de Oosterschelde (figuur 2). Omdat de Rosse Grutto in Nederland in een GSvI verkeert, kan dus worden ingezet op bestending van de huidige gunstige situatie.

Figuur 2. Verspreiding van de Rosse Grutto als niet-broedvogel in de periode 2013-2015 in de winter. Per atlasblok van 5x5 km is er een schatting van het aantal vogels gegeven (Sovon 2018).

2. Knelpunten en maatregelen

Knelpunten

Op dit moment zijn er op landelijk niveau geen belangrijke knelpunten die het behoud van de GSVI van de Rosse Grutto als niet-broedvogel in de weg staan. Wel moet worden opgemerkt dat *taymyrensis* in aantal afneemt door klimaatveranderingen en wellicht ook door verslechterde omstandigheden in de Afrikaanse overwinteringsgebieden. Daar wordt de soort bedreigd door aftakeling van de voedselgebieden door inpoldering, vervuiling, verstoring, droogte en in sommige gebieden door mangrovevorming (van Roomen *et al.* 2022). Verstoring speelt op sommige plaatsen in het Waddengebied, onder andere door vliegverkeer (Schilt *et al.* 2023).

De Noord-Europese/West-Europese flyway-populatie (*lapponica*-vogels) zou stabiel zijn, waarbij tijdelijk een toename heeft plaatsgevonden in de westelijke Waddenzee terwijl in Denemarken, Duitsland en Groot-Brittannië een afname heeft plaatsgevonden. Het is onduidelijk of deze lokale afname samenhangt met verminderde kwaliteit van pleisterplaatsen (Duijns 2014).

Beheer en herstel-/verbetermaatregelen

Er zijn in Nederland geen specifieke herstel- of verbetermaatregelen nodig om de soort op een gunstig populatieniveau te houden. Er zijn wel aanwijzingen dat de voedselsituatie de overleving beïnvloedt en dan specifiek de dichtheid wadpieren. Een verbeterpunt is om de mechanische oogst van wadpieren te reguleren (Beukema 1995, Rakhimberdiev *et al.* 2018). Tegelijkertijd is verstoring door o.a. recreatie een risicofactor (Krijgsveld *et al.* 2022). Met name in vorstperioden kunnen verstoringen resulteren in lagere overlevingskansen (Linssen *et al.* 2019, van der Kolk *et al.* 2020).

Regionale verschillen

De Rosse Grutto komt alleen voor in de rijkswateren en daarbinnen alleen in de intergetijdengebieden. In de Waddenzee was in ca. 1990-2005 sprake van een toename, waarna de aantallen zich stabiliseerden

(Duijns 2018), terwijl de trend in de Zeeuwse wateren sinds de eeuwwisseling (licht) negatief is. Tot in de jaren negentig verbleven ook kleine aantallen in de Grevelingen, maar ze zijn daar vrijwel verdwenen (Arts & Meininger 2022). Dat geldt ook voor de zoete Delta (Krammer-Volkerak en Zoommeer).

Relevante ontwikkelingen op het vlak van beleid en beheer

Er zijn in Nederland geen specifieke herstel- of verbetermaatregelen nodig om de soort op een gunstig populatieniveau te houden.

Ontwikkelingen op biogeografische schaal

De Siberische/West- en Zuidwest-Afrikaanse flyway-populatie neemt af, terwijl de Noord-Europese/West-Europese flyway-populatie stabiel is (van Roomen *et al.* 2022). De Fenno-Scandinavische broedvogels (*lapponica*) bevinden zich op een stabiel niveau, met een kleine zuidwaartse uitbreiding in Scandinavische berggebieden. In de broedgebieden spelen er voor zover bekend geen belangrijke knelpunten, maar over de situatie in Noordwest-Rusland is weinig bekend. Klimaatontwikkelingen vormen op termijn mogelijk een risicofactor (Rakhimberdiev *et al.* 2018, Keller *et al.* 2020).

Kennisleemtes

Er zijn geen belangrijke kennisleemtes die behoud van de populatie op het huidige gunstige niveau in de weg staan. De afname van *taymyrensis* door klimaatveranderingen is evenwel een aandachtspunt; deze wordt opgeheven door de toename van *lapponica*.

Beoordeling haalbaarheid populatieomvang in 2050

De Rosse Grutto bevindt zich in een GSvI en de aantallen liggen ook ruim boven de GRW. Het toekomstperspectief wordt als 'gunstig' beoordeeld, waarmee verwacht zal worden dan de soort zich ook in 2050 op een gunstig populatieniveau zal bevinden.

3. Advies landelijk doel

Geadviseerd wordt het landelijk doel te stellen op een seizoensgemiddelde van 42.000 vogels, overeenkomstig de GRW. Dit is het niveau rond 1980, ten tijde van de inwerkingtreding van de Vogelrichtlijn.

IV. Regionale opgave

1. Actueel voorkomen

Vrijwel alle vogels verblijven in Natura 2000-gebieden met een instandhoudingsdoelstelling voor deze soort. Deze zijn vrijwel exclusief gelegen in de rijkswateren voor zover voortouwgebied van RWS: Waddenzee, de zoute Delta (Voordelta, Oosterschelde, Westerschelde & Saefthinghe) en de Noordzeekustzone (tabel 3). Daarnaast is ook Natura 2000-gebied Duinen Goeree & Kwade Hoek (ZH) van betekenis. Hier is sprake van uitwisseling met de Slikken van Voorne (Natura 2000-gebied Voordelta), waarbij er waarschijnlijk een verband is met het aanbod aan intergetijdengebied in de regio als gevolg van erosie en sedimentatiepatronen (Rijkswaterstaat 2008, Provincie Zuid-Holland/ministerie van I&M 2015).

Tabel 3. De belangrijkste gebieden voor de Rosse Grutto als niet-broedvogel in de winterseizoenen 2014/15-2019/20. Het procentueel aandeel in de Nederlandse winterpopulatie is indicatief weergegeven (afgezet tegen landelijk seizoensgemiddelde of -maximum). Functie(s) van het gebied: f (foerageren), s (slapen). Type berekening (waarde): g = seizoensgemiddelde, m = seizoensmaximum. VR* = (mede) onder de Vogelrichtlijn aangewezen als Natura 2000-gebied met een instandhoudingsdoel voor de Rosse Grutto als niet-broedvogel, HR = in het kader van de Habitatrichtlijn aangewezen als Natura 2000-gebied (indien >5%), rw = rijkswateren (voortouwnemer RWS), IHD = huidig instandhoudingsdoel.

Gebied	Status	Regio	Functie (waarde)	Huidige populatie	Aandeel in NL	IHD (vogels)
Waddenzee	VR*/HR	rw	f,s (g)	60.278	92%	54.400
Oosterschelde	VR*/HR	rw	f,s (g)	4.548	7%	4.200
Noordzeekustzone	VR*/HR	rw	s (m)	8.015	5%	1.800
Westerschelde & Saefthinge	VR*/HR	rw	f,s (g)	566	1%	1.200
Voordelta	VR*/HR	rw	f,s (g)	195	<1%	190
Duinen Goeree & Kwade Hoek	VR*/HR	ZH	f,s (g)	34	<1%	130
Grevelingen	VR*/HR	rw	f,s (g)	20	<1%	30

2. Advies voor regionale opgave voor 2050

Het voorgestelde landelijke doel voor 2050 vormt het uitgangspunt voor de regionale opgaves. De opgave wordt verdeeld naar rato van het aandeel van de regio in de landelijke populatie, tenzij er redenen zijn om daar gemotiveerd van af te wijken. Dat kan door verschillen in regionale trends (makkelijker te realiseren in regio's waar de soort het beter doet), verschil in areaal potentieel leefgebied en/of de nabijheid van bronpopulaties voor herstel. Bij de Rosse Grutto is er geen reden om af te wijken van de verdeling op basis van het huidige regioaandeel in het landelijke totaal. Omdat er voor de Rosse Grutto geen aanvullende landelijke opgave is (het verschil tussen de huidige populatieomvang (2014/15-2019/20) en de gewenste populatieomvang in 2050), is er ook geen aanvullende regionale opgave (tabel 4). In beginsel kan dan worden gestuurd op behoud, waarvoor informatie over de actuele regionale aantallen houvast biedt. Omdat ca. 99% voorkomt in de rijkswateren is alleen deze regio genoemd in tabel 4. Ook daarbuiten komen kleinere aantallen voor, maar dan is er vaak sprake van uitwisseling van gebieden in het voortouwgebied rijkswateren.

Tabel 4. Voorstel voor opgave (aantal vogels, seizoensgemiddelde) per regio (hier alleen rijkswateren) van de populatie van de Rosse Grutto als niet-broedvogel voor 2050. De rijkswateren zijn gedefinieerd als het voortouwgebied van RWS. Tevens weergegeven zijn de huidige populatieomvang (gemiddeld seizoensgemiddelde), het aandeel binnen Nederland van de huidige populatie en de korte termijntrend. Het huidige aantal vogels per regio is als vertrekpunt gehanteerd bij het voorstel voor de regionale opgaves. De trend voor de rijkswateren is niet bepaald, echter wanneer het aandeel binnen de rijkswateren meer dan 70% betreft wordt aangenomen dat de trend in deze regio overeenkomt met de landelijke trend.

Regio	Huidige populatie (2014/15-2019/20)	Landelijk aandeel regio (2014/15-2019/20)	Trend (2008/09-2019/20)	Voorstel regionale opgave 2050
rijkswateren	66.000	100%	stabiel	42.000
Landelijk	66.000	100%	stabiel	42.000

V. Prioritering

De Rosse Grutto bevindt zich als niet-broedvogel in een GSvI en er zijn voor zover bekend geen belangrijke potentiële conflicten met landelijke doelen of gebiedsdoelen met habitattypen en/of andere soorten. Er is daarmee geen aanleiding om via prioritering in enige vorm bij te sturen. De aantallen van de in West-Afrika overwinterende ondersoort *taymyrensis* nemen af door klimaatverandering, waardoor ze eerder op de toendra moeten arriveren, wat niet altijd lukt. Het voedselaanbod in de Waddenzee is daarbij medebepalend (Rakhimberdiev *et al.* 2018). Daarnaast is verslechtering van de kwaliteit van de leefgebieden in Afrikaanse kustregio's en belangrijk aandachtspunt. De monitoring gebeurt via de East Atlantic Flyway-monitoring.

Literatuur

- ARTS F. & MEININGER P. 2022 Rosse Grutto. Pp. 619-623. in: Meininger P.L. (red.). *Avifauna Zeelandica*. Vogels, vogelaars en vogelonderzoek in Zeeland. Sovon Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen.
- BEUKEMA J.J. 1995. Long-term effects of mechanical harvesting of Lugworms, *Arenicola marina* on the zoobenthic community of a tidal flat in the Wadden Sea. *Netherlands Journal of Sea Research* 33: 219-227.
- DUIJNS S. 2014. Sex-specific foraging. The distributional ecology of a polychaete eating shorebird. Proefschrift. Rijksuniversiteit Groningen, Groningen.
- DUIJNS S. 2018. Rosse Grutto *Limosa lapponica*. Pp. 260-261 in: Sovon Vogelonderzoek Nederland 2018. Vogelatlas van Nederland. Kosmos Uitgevers, Utrecht/Antwerpen.
- KELLER V., HERRANDO S., VOŘÍŠEK P., FRANCH M., KIPSON M., MILANESI P., MARTÍ D., ANTON M., KLVAŇOVÁ A., KALYAKIN M. V., BAUER H.-G. & FOPPEN R.P.B. 2020. European Breeding Bird Atlas 2: Distribution, Abundance and Change. European Bird Census Council & Lynx Edicions, Barcelona.
- VAN KLEUNEN A., VAN ROOMEN M., JANSSEN J.A.M., KUITERS A.T., VAN WINDEN E., BOELE A., SCHMIDT A.M. & VAN VREESWIJK T. 2017. Advies over correcties en bijstellingen van Natura 2000-doelen; Achtergronddocument bij het rapport Advies over de Natura 2000 doelensystematiek en Natura 2000-doelen. Rapport 2779C. Sovon-rapport 2016/27. Wageningen Environmental Research, Wageningen.
- VAN DER KOLK H.J., ALLEN A.M., ENS B.J., OOSTERBEEK K., JONGEJANS E. & VAN DE POL M. 2020. Spatiotemporal variation in disturbance impacts derived from simultaneous tracking of aircraft and shorebirds. *Journal of Applied Ecology* 57: 2406-2418.
- KRIJGSVELD K.L., KLAASSEN B. & VAN DER WINDEN J. 2022. Verstoring van vogels door recreatie. Literatuurstudie van verstoringsgevoeligheid en overzicht van maatregelen. Deel 1 hoofd rapport & deel 2 soortbesprekingen. Uitgave Vogelbescherming Nederland, Zeist.
- LINSSEN H., VAN DE POL M., ALLEN A.M., JANS M., ENS B.J., KRIJGSVELD K.L., FRAUENDORF M. & VAN DER KOLK H.J. 2019. Disturbance increases high tide travel distance of a roosting shorebird but only marginally affects daily energy expenditure. *Avian Research* 10: 31.
- MINISTERIE VAN LNV. 2006. Natura 2000 doelendocument. Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit, Den Haag.
- PROVINCIE ZUID-HOLLAND/MINISTERIE VAN I&M. 2015. Beheerplan bijzondere natuurwaarden Duinen Goeree & Kwade Hoek.
- RAKHIMBERDIEV E., DUIJNS S., KARAGICHEVA J., CAMPHUYSEN C.J., VRS CASTRICUM, DEKINGA A., DEKKER R., GAVRILOV A., TEN HORN J., JUKEMA J., SAVELIEV A., SOLOVIEV M., TIBBITTS T.L., VAN GILS J.A. & PIERSMA T. 2018. Fuelling conditions at staging sites can mitigate Arctic warming effects in a migratory bird. *Nature Communications* 9:4263.
- RIJKSWATERSTAAT. 2008. Beheerplan Voordelta, spelregels voor natuurbescherming.
- VAN ROOMEN M., CITEGETSE G., CROWE O., DODMAN T., HAGEMELJER W., MEISE K. & SCHEKKERMAN H. (EDS.). 2022. East Atlantic Flyway Assessment 2020. The status of coastal waterbird populations and their sites. Wadden Sea Flyway Initiative p/a CWSS, Wilhelmshaven, Germany, Wetlands International, Wageningen, The Netherlands, BirdLife International, Cambridge, United Kingdom.
- SCHILT B., HEIDINGA D., BIJKERK W., GOTJÉ W. & VERSLOOT F. 2023. Ecologische evaluatie Natura 2000 beheerplannen; Natura 2000-beheerplan Noordzeekustzone, Rijkswaterstaat. Referentie 128201/23-013.445. Witteveen + Bos Raadgevende ingenieurs B.V., Deventer.
- SOVON VOGELONDERZOEK NEDERLAND. 2018. Vogelatlas van Nederland. Broedvogel, wintervogels en 40 jaar verandering. Kosmos Uitgevers, Utrecht/Antwerpen.
- VOGEL R., FOPPEN R., VAN DEN BREMER L., VAN TURNHOUT C.A.M. & VAN ROOMEN M. 2021. Methodiek voor de bepaling van de staat van instandhouding van vogels. Sovon-rapport 2021/26. Sovon Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen.